

DIDACTIEF Special

• OPINIE EN ONDERZOEK VOOR DE SCHOOLPRAKTIJK

Almere Leert!

Visie, focus, volhouden

COLOFON:

Deze Almere special is gemaakt in opdracht van LEAplus Almere. Een financiële bijdrage is geleverd door de partners van LEAplus. Wilt u meer weten, neem dan contact op met Marga Tieken mawtieken@almere.nl of kijk op: www.leaplusalmere.nl

Coördinatie: Paulien de Jong
Eindredactie: Marga Tieken & Paulien de Jong
Omslagfoto: De Beeldredactie
Vormgeving: FIZZ ondernemers in marketing & communicatie

Deze special is verschenen in Didactief, september 2013, en is los te bestellen via abbonementen@tenbrink-meppel.nl
Prijs vanaf: €2,00

Voor meer informatie over specials kunt u zich wenden tot de redactie van Didactief, Molukkenstraat 200, 1098 TW Amsterdam, tel. 020-59 000 99, www.didactiefonline.nl

De redactie dankt de volgende sponsors:

- Almeerse Scholen Groep (ASG)
- Stichting Katholiek Onderwijs Flevoland-Veluwe (SKOFV)
- Baken
- Stichting voor christelijk primair onderwijs Prisma
- Gemeente Almere

www.almereonderwijsstad.nl
www.leaplusalmere.nl

Nationale Onderwijsstad

In het schooljaar 2013-2014 draagt Almere de titel Nationale Onderwijsstad. Ga voor meer informatie en activiteiten naar: www.almereonderwijsstad.nl

Van Almere naar Beter onderwijs

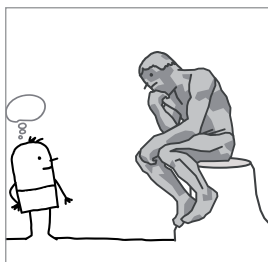

Toen 30 procent van de scholen in Almere drie jaar geleden zwak bleek ten opzichte van 7 procent landelijk, luidde de gemeente de noodklok. Een investering van €2,3 miljoen extra moest het onderwijs en de Lokaal Educatieve Agenda (LEA, 2008) een flinke boost geven. Samenwerkingsverbanden, doorlopende leerlijnen, partnerships, opleiding en (effect)metingen, werpen hun vruchten af. Het aantal zwakke scholen is gereduceerd tot 5,6 procent. ‘Een kwestie van visie, focus en volhouden,’ stellen de gemeente en onderwijsbesturen.

4 Eén team, één leider

Almere heeft haar eerste IKC. In Sterrenschool De Ruimte regelt een kinderopvangorganisatie de voor- en naschoolse opvang, een welzijnsorganisatie legt de link met buurtactiviteiten. ‘Activiteiten van de naschoolse opvang sluiten nu beter aan bij de lessen op school.’

12 ‘Denkers hebben we nodig’

Het maken van een verbeterplan helpt zwakke scholen. Leraren hebben hun lessen beter op orde en de instructie en vakinhoudelijke kennis is versterkt. Verbeterpunten zijn er ook. ‘Leraren hebben te weinig vaardigheden om te analyseren hoe kinderen leren.’

16 ‘Meester Odin!’

De Almeerse pabostudent Odin de Jong werd begin dit jaar bekroond als ‘beste voorlezer van Almere’. Op zijn stageschool is hij als enige meester favoriet. Wie zijn favoriet is? ‘Mijn mentor omdat ik alle ruimte kreeg om zélf mijn plek te vinden voor de klas.’

Van achterstand naar voorsprong

René Peeters
Wethouder jeugd,
onderwijs en sport

Onder het motto 'van achterstand naar voorsprong' zijn de gemeente Almere, schoolbesturen en andere partijen drie jaar geleden begonnen aan een groot, langjarig onderwijsproject. Een ambitieus maar ook noodzakelijk project, omdat het tot 2010 niet goed ging met het onderwijs in onze jonge en snel groeiende stad. Onderwijs is ongelooflijk belangrijk en het fundament voor de toekomst van jongeren. Daarom hebben alle partijen de schouders eronder gezet. En kijk: Almere is onderwijsstad van het schooljaar 2013-2014 geworden. Een groter compliment kun je niet krijgen. Alle partijen hebben keihard gewerkt aan de kwaliteit van het onderwijs en mogen trots zijn op dit resultaat.

De Commissie van Toetsing sprak in haar rapport lovende woorden over onze aanpak om ook de omgeving van het onderwijs bij de ontwikkeling van jonge mensen te betrekken. Kinderen zitten maar zo'n duizend uur per jaar op school en een veelvoud daarvan zijn ze thuis of op straat, aan het sporten of op vakantie. Om die reden hebben we veel werk gemaakt van voorleeswedstrijden voor volwassenen, de aanpak van laaggeletterdheid, educatief partnerschap van ouders en ict-programma's die ook thuis gebruikt kunnen worden. Ook de stevige ambitie om te komen tot een doorgaande lijn voor kinderen van 0-12 jaar bleef niet onopgemerkt.

Maar Almere heeft meer te bieden op onderwijsgebied. Regulier en groen mbo, internationaal onderwijs, een agrarische hogeschool en een brede reguliere hogeschool met 20 opleidingen, het wetenschappelijke instituut voor International New Towns en de particuliere universiteit BesLaSalle. Naast de Open Universiteit kent Almere sinds drie jaar ook een groeiende Internationale Summerschool, waar studenten uit de hele wereld in de zomer cursussen kunnen volgen. Almere is een snel groeiende studentenstad met actieve studenten die via stages en co-makers 'infiltreren' in de maatschappij.

Onderwijs is het fundament voor een gezonde maatschappij. De springplank naar een compleet leven. Samen met onze partners gaan we ons jaar als Onderwijsstad vullen met mooie activiteiten om het onderwijs in Almere, en in heel Nederland, in de schijnwerpers te zetten.

Veel leesplezier!

Alles in één hand

In Almere hebben ze genoeg van de wirwar van instanties die zich bezighouden met kinderen tot zes jaar. 'Geleidelijk van spelen naar leren, dat is het idee. Onder één dak en één leiding.'

'Bedroevend', 'onwaarschijnlijk slecht', 'niet uit te leggen'. Het zijn geen malse kwalificaties die de Almeerse onderwijs-wethouder René Peeters (D66) paraat heeft voor de manier waarop in Nederland onderwijs en opvang voor nul tot zesjarigen is georganiseerd. 'Ga maar na', zegt Peeters, 'peuterspeelzaal, kinderopvang, basisschool, naschoolse opvang, gastouders, welzijnswerk. Allemaal verschillende partijen die zich met een kind bemoeien. Die versnippering gaat ten koste van het kind. Met een doorlopende leerlijn tot zes jaar

kunnen we voorkomen dat leerachterstanden van jonge kinderen te laat gesignaleerd worden.'

Peeters is daarom een warm voorstander van Integrale Kind Centra (IKC), waarin opvang, onderwijs en zorg voor nul- tot twaalfjarigen centraal georganiseerd zijn en

onder één leiding staan. Hij maakt deel uit van een in 2011 binnen de Vereniging van Nederlandse Gemeenten opgerichte kopgroep van twintig onderwijs-wethouders die de ontwikkeling van IKC's wil stimuleren.

Flexibeler personeel

Fred Molenberg is directeur van zo'n IKC. Het eerste in Almere. Sterrenschool De Ruimte zit nu nog in een provisorisch onderkomen met drie lokalen, maar betreft vanaf volgend jaar een nieuw pand waarvan de gemeente het kinderopvanggedeelte mede heeft gefinancierd. Kinderopvangorganisatie Partou gaat de voor- en naschoolse opvang regelen, welzijnsorganisatie De Schoor legt de link met buurtactiviteiten. Alles onder één dak, bestond dat niet al op de Brede

School, waarvan Almere er al twaalf heeft? 'In theorie wel', zegt Molenberg, in het verleden zelf directeur van een Brede School, 'maar in de praktijk vaak niet.' Want een Brede School blijft bestaan uit losse organisaties, terwijl een IKC één team is onder één leiding. Molenberg: 'Het is nu veel gemakkelijker om bijvoorbeeld activiteiten van de naschoolse opvang te laten aansluiten op wat er tijdens de les is behandeld. Ook kan ik het personeel flexibeler inzetten.'

Een voorbeeld: 'Wij hebben een gymleraar in dienst die nog een paar uur over had op zijn contract. Die kon ik nu bij de naschoolse opvang lessen acrobatiek laten geven. Dat had in een Brede School niet zomaar gekund.' Molenberg wil ook pedagogisch medewerkers van de kinderopvang af en toe als onderwijs-assistent laten meedraaien bij de leeftijden vier tot zes. 'Dan weten ze hoe het daar werkt en wordt de overdracht soepeler.' Ook kunnen vlot lerende peuters die zich op de crèche vervelen zo nu en dan meelopen op de basisschool.

Er zijn nog wel wat obstakels. Een pedagogisch medewerker van een crèche heeft bijvoorbeeld een ander contract en een andere rechtspositie dan een leraar van een basisschool. Zo heeft de eerste jaarlijks vijf weken vakantie en de tweede wel twaalf. Dat kan voor scheve gezichten zorgen. Ook gelden voor kinderopvang en basisonderwijs verschillende eisen qua huisvesting en heeft de één met de GGD te maken en de ander met de Onderwijsinspectie, die allebei ook weer hun eigen eisenpakket hebben. Genoeg werk aan de winkel dus voor de kopgroep van Peeters, die wet- en regelgeving die IKC's in de weg staan, wil aanpakken. De eerste verbeteringen zijn in zicht: er is sprake van dat het inspectieregime voor opvang en onderwijs op afzienbare termijn gelijkgetrokken wordt.

'Een gymleraar met een paar uur over geeft nu ook lessen acrobatiek op de naschoolse opvang'

Met een doorlopende leerlijn wil Almere voorkomen dat leerachterstanden van (jonge) kinderen te laat signaleerd worden.

Eisen stellen

Naast De Ruimte komen er de komende jaren in Almere nog twee IKC's bij. In Almere Haven is er al één, IKC de Regenboog. In Almere Stad staat IKC de Delta. Er zijn ook Brede Scholen in Almere die zich, als zijzelf en hun bestuur daarvoor kiezen, kunnen ontwikkelen tot IKC. Carla Schipperheijn, projectleider IKC bij de gemeente Almere, is enthousiast over deze eerste stappen. Gaat de gemeente niet te veel op de stoel van de scholen zitten door zich zo nadrukkelijk voor IKC's uit te spreken? Schipperheijn vindt van niet. 'Wij bemoeien ons niet met de inhoud. Maar het is evident dat er grote voordelen zijn als je de leerlijn van twee tot zes jaar in één hand brengt. Dat ondersteunen we dus graag.'

Ook Peeters benadrukt dat het hem om toezicht op kwaliteit gaat. Hoe belangrijk dat is, merkte hij toen hij in 2007, fris aangetreden als directeur van de onderwijsstichting AWBR, in de Amsterdamse wijk Bos en Lommer kennis maakte met leidsters die het vve-programma (voor-en vroegschoolse educatie) verzorgden. 'Ik kon ze niet verstaan. En dat waren dan de mensen die kleine kinderen Nederlands moesten bijbrengen. Het ergste was: ik had geen enkel middel om er iets aan te doen.'

Dat is nu anders. Net als de vier grote steden heeft Almere de regie over vve naar zich toe getrokken. De gemeente is op zoek gegaan naar kinderopvangpartners die achtentwintig peuterspeelzalen in Almere willen gaan exploiteren. Nu de kinderopvangsector in zwaar weer zit en het landelijk beleid onzeker is,

is dat nog niet zo gemakkelijk, vertelt Schipperheijn. De overgang van het peuterspeelzaalwerk met vve naar de kinderopvang kan ook worden versoepeld door bijvoorbeeld een VVE Expertisecentrum op te richten. Peeters: 'Wij trekken de portemonnee, maar kunnen dan ook eisen stellen.'

Magazijnchef lege dozen

Met subsidies greep krijgen op de onderwijskwaliteit, dat principe zit achter veel van de Almeerse onderwijsinitiatieven. Het is echter de vraag hoe lang nog. Ondanks de aanhoudende economische tegenwind stak Almere de afgelopen drie jaar steeds rond de twee miljoen euro extra in het onderwijs uit gemeentemiddelen. In Den Haag gonst het echter van de geruchten dat de gemeentes binnenkort minder te zeggen krijgen over de onderwijsachterstandsgelden. Schipperheijn: 'Dan wordt onze armslag wel erg beperkt.'

Er is bijvoorbeeld sprake van dat er bij de gemeentes geld wordt weggehaald om alle ouders een toeslag uit te keren voor de eerste twee dagdelen kinderopvang. Peeters kan het nauwelijks geloven: 'Zonder eigen budget hebben we weinig meer te vertellen. Dan worden we hoofd van een magazijn met lege dozen.' Daarom hoopt hij van harte dat de gemeentes niet buitenspel worden gezet. 'Een paar jaar geleden zijn gemeentes per wet verantwoordelijk gemaakt voor goede voorschoolse voorzieningen. Dat is prima. Maar dan moeten we wel de middelen houden om die verantwoordelijkheid waar te maken.' ■

Zo vergroot Almere haar band met ouders

Hoe betrekken Almeerse scholen ouders meer bij het onderwijs? Met tal van projecten. Educatief ouderschap, samen koken, woordenschatboekjes en de Zomerschool werpen hun vruchten af.

De ouder als teamgenoot

Wat: *Educatief partnerschap*

Locatie: 67 basisscholen en een aantal scholen voor voortgezet onderwijs

Aanleiding: Ouderbetrokkenheid werd op veel scholen in Almere niet gestimuleerd.

‘Leraren hadden een klas en ouders waren een lastig bijverschijnsel’, chargeert David Kranenburg, voorzitter van de Stichting Actief Ouderschap de vroegere situatie in Almere. Zonde, want leerlingen kunnen zo’n 12 procent hoger scoren door ouders te trainen in doorvragen over school, blijkt uit onderzoek in de Verenigde Staten. ‘Ouderbetrokkenheid zorgt bovendien voor een ontspannen opvoeding. Op lange termijn leidt dat tot een betere taalontwikkeling en dus betere leerprestaties van kinderen.’ Om scholen te stimuleren richtte de stichting het Kenniscentrum Ouderbetrokkenheid op, waar leraren 2.000 spellen, 20.000 boeken en 1.500 dvd’s kunnen lenen. Ook werden maatwerkplannen gemaakt voor dertig scholen, waarvoor ze het Innovatie School Ouders Partnerschap (ISOP)-label kreeg van het Expertisecentrum Ouders, school en buurt van ITS, Radboud Universiteit Nijmegen en de Stichting Actief Ouderschap. Het aantal Almeerse basisscholen met het ISOP-label groeit gestaag. Het label laat zien dat je als school op vernieuwende wijze ouders betreft bij het onderwijs. Denk aan een (partnerschaps)team van ouders en leraren die in schooltijd samen plannen maken over meer betrokkenheid. Maar ook met andere vaders en moeders leren praten over

opvoeding. Basisschool De Kameleon maakt vertelassen met een thema, een spelletje, een voorleesboekje en een knuffel. Ook op Helen Parkhurst, daltonschool voor mavo, havo en vwo, zijn ouders meer betrokken. Social media blijkt daar goed te werken. Ouders krijgen een sms’je of *tweet* met een link naar een filmpje waarop leerlingen bijvoorbeeld uitleggen hoe een rapport- en portfoliogesprek gaat. ‘Heel verhelderend.’

Oudercontact gaat door de maag

Wat: *Arabische kookworkshop*

Locatie: Stad College

Aanleiding: Weinig aansluiting met Marokkaanse moeders.

‘Wij zijn een vmbo-school met veel verschillende nationaliteiten,’ vertelt Maria Sussenbach, docent economie en koken. Aansluiting met vooral Marokkaanse moeders blijkt lastig. ‘Marokkaanse vaders lopen nog wel eens de school binnen, moeders doen dat zelden. Ze spreken vaak beperkt Nederlands en binnen de Marokkaanse gemeenschap is het de gewoonte dat vrouwen thuisblijven.’

De school wil de drempel voor deze moeders verlagen. ‘Dat kun je goed doen door samen te eten,’ zegt Sussenbach. Daarom organiseerde ze met collega Joan Mac Intosh de eerste Arabische kookavond. ‘Moeders kregen een uitnodiging die hun kinderen eventueel vertaalden. We spraken die avond bewust niet over school. Daarmee lieten we zien: de school is ook een sociale (ontmoetings)plaats. De Marokkaanse cultuur werd in het zonnetje gezet om moeders het gevoel te geven dat zij en hun kinderen hier welkom zijn.’

De 36 aanwezigen, zo'n 12 moeders en hun kinderen, praatten met en over hun kinderen, over hun cultuur, het land van herkomst en vakanties. Ondanks dat ze de taal slecht spreken, voelden ze zich genoeg op hun gemak om Nederlands te praten. De vrouwen beloofden de volgende keer weer te komen.

Het was een geslaagde avond en daarom willen we dit schooljaar opnieuw twee kookavonden organiseren.' Sussenbach hoopt de moeders voortaan vaker op school te zien. 'Tijdens ouderavonden of als vrijwilliger bij de schoolbibliotheek bijvoorbeeld.'

Taal is zeg maar niet echt hun ding

Wat: *Woordenschatboekjes*

Locatie: Door heel Almere

Aanleiding: In Almere is de woordenschat van kinderen gemiddeld lager dan landelijk.

'Ouders zijn essentieel bij de taalontwikkeling van hun kinderen. Het is belangrijk dat thuis ook veel met kinderen gepraat wordt, maar voor veel ouders is dat niet vanzelfsprekend', vertelt Gon Docter, directeur van basisschool De Duizendpoot in Almere en projectleider van de 'Brede leesimpuls'. Een project om woordenschatontwikkeling te stimuleren. Ter ondersteuning maakte Marja Borgers vijf woordenschatboekjes 'Ik zoek een woord.' 'De boekjes zijn gericht op jonge kinderen van 3,5 tot 5,5 jaar omdat zij voor het vergroten van hun woordenschat vooral op de ouders zijn aangewezen.' Het zijn spellen voorleesboekjes met verhaaltjes, liedjes, gedichtjes en spelletjes. Via voorlichtingsbijeenkomsten krijgen ouders handvatten hoe ze op een spannende manier kunnen voorlezen en kinderen prikkelende vragen kunnen stellen. De eerste boekjes zijn in september 2012 uitgereikt. De effecten? 'Die zullen pas over twee jaar zichtbaar zijn. Maar nu al zijn ouders en leraren enthousiast,' merkt ze. 'Ouders komen zelf om nieuwe delen vragen en van collega's hoor ik dat kinderen er in de klas over praten.'

Samen doorleren tijdens de Zomerschool

Wat: *Zomerschool*

Locatie: Buitenhout College en OBS de Wierwinde

Aanleiding: Sommige leerlingen hebben tijdens de zomervakantie een terugval en komen met een leerachterstand op school.

'De Zomerschool in Almere probeert de achterstand na zes weken vrij om te zetten in een voorsprong', vertelt projectleider Helene Bothof. Ruim tweehonderd leerlingen van groep 5 tot met de eerste klas van het voortgezet onderwijs volgden dit jaar (van 29 juli tot 15 augustus 2013) drie weken de Zomerschool. 'Leraren selecteren leerlingen die moeite hebben met taal en rekenen,' vertelt Bothof. 's Ochtends krijgen ze taal en rekenen in klassen van maximaal 15 leerlingen met een leraar en onderwijsassistent. 's Middags brengen ze het geleerde in de praktijk tijdens educatieve workshops. Het thema dit jaar was 'Proef Almere, alles weten over eten'. 'Door bijvoorbeeld een pizza in tweeën, vieren en achten te snijden, leren ze realistisch rekenen met breuken waardoor de stof beter blijft hangen.' Voorafgaand was er een informatieavond voor ouders en leerlingen. 'We geven aan dat het belangrijk is dat ouders hun kind ook tijdens de vakanties stimuleren. Met woordenschatboekjes leren ze thuis of op vakantie samen woorden te oefenen. In de laatste week nodigen we ouders altijd uit om de resultaten van de zomerschool te komen bekijken.'

Of de leerprestaties voor taal en rekenen stijgen, wordt op dit moment gemonitord door onderzoeksbureau Oberon. Bothof: 'Leraren merken wel al dat leerlingen met meer kennis aan het nieuwe schooljaar beginnen.' En de kinderen zelf? Die geven aan dat hun zelfvertrouwen een flinke boost krijgt. ■

Tekst Jaan van Aken

Beeld Shutterstock +

Nienke Koorn

Investeren in mensen

Goed personeel is de sleutel naar goed onderwijs. Met een waaier aan interventies wordt in Almere geïnvesteerd in de mensen (begin-nend én zittend) die het onderwijs draaiende houden. Met resultaat.

Interventie 1: Inductietraining & opleiden in school

Inductietraining

Startende leraren zijn het meest gebaat bij de combinatie scholing en coaching, ervaren de drie Almeerse schoolbesturen. De Almeerse Scholen Groep (ASG) voor primair en voortgezet onderwijs, Stichting Katholiek Onderwijs Flevoland-Veluwe (SKOFV) en

Prisma, stichting voor christelijk primair onderwijs, organiseren daarom sinds 2011 tweejarige inductietrajecten voor startende leraren. Zo'n traject bestaat uit coaching van beginnende docenten door ervaren leraren en didactische en vaktheoretische scholing door Hogeschool Windesheim, locatie Flevoland. Ook zijn verschillende scholingstrajecten gestart om de kwaliteit van ook het zittende personeel in Almere te versterken. In de opleiding *Master Special Educational Needs* (SEN) leren studenten omgaan met diversiteit in de groep, begeleiden van leerlingen met een speciale onderwijsbehoefte en modules als begeleiden van leerlingen met taal- of rekenproblemen.

Met financiële steun van de gemeente namen ook nog eens negentien docenten deel aan losse modules van Windesheim. Ingrid Paalman,

hogeschooldocent: 'Professionaliseren begint voor ons met de behoefte van de leraar: wat heeft die nodig om zijn onderwijs te verbeteren? Dus geen standaardprogramma, maar gespecialiseerde modules over onder andere klassenmanagement, speciale onderwijsbehoeftes, maar ook over taal- of rekeninnovatie.' Prisma werkt met lesobservatielijsten om de behoeften van leraren én kansen voor schoolontwikkeling in beeld te brengen. Leraren ontvangen gerichte feedback, schoolleiders krijgen door regelmatige lesobservaties -

op de eigen en andere scholen - een beter beeld van de sterke en zwakke punten van hun team en hun school.' Leren van anderen dus. Dat motto is van toepassing op veel professionaliseringsprojecten in Almere. Diverse onderwijsstichtingen zijn begonnen met interne trainingen voor schoolleiders en leraren en het organiseren van fora waar ze hun ervaringen kunnen uitwisselen. Zo komt Frank van Oeffelt, directeur van basisschool De Loofhut, regelmatig bijeen met andere directeurs van SKOFV-scholen. Prisma en ASG hebben hun eigen academie, waar schoolleiders met een bepaalde expertise, bijvoorbeeld het organiseren van succesvol taalonderwijs, hun kennis delen met collega's.

Opleiden in de school

Pabo Windesheim Flevoland stuurt sinds 2011 alleen nog stagiairs naar de 26 zogeheten opleidingsscholen van de 3 grote besturen. Hier lopen ruim 240 studenten van verschillende leerjaren tegelijkertijd stage en werken samen aan een ontwikkelthema van de betreffende school. De opleidingsscholen beschikken over 23 opgeleide schoolopleiders en over 188 opgeleide mentoren. Noem het een 'win-wininterventie': de stagiairs worden serieus begeleid en de betrokken leraren profiteren van de mentorentraining die ze bij Windesheim krijgen. Van Oeffelt: 'Zodat ze een stagiair wat meer onderbouwd commentaar kunnen geven dan 'leuke les'. De studenten staan niet alleen voor de klas, maar worden ook betrokken bij de ontwikkeling van de school. Op De Egelantier, een basisschool van ASG die haar taalonderwijs wilde verbeteren, werkten stagiairs bijvoorbeeld aan een project om woordenschatontwikkeling te stimuleren.

Interventie 2: School als lerende organisatie

Kritisch kijken naar de vaardigheden van het lerarenteam staat bovenaan bij SKOFV. Want op de zwakke scholen van de stichting waren de leraren niet genoeg gericht op leeropbrengsten. 'Misschien was dat wel

typisch voor Almere', vertelt Frank Van Oeffelt die de afgelopen jaren op twee (zeer) zwakke scholen in Almere en Dronten werkte en de scholen in korte tijd weer op basisoniveau bracht.

'Mijn leraren hebben bijna elke maand klassenbezoek'

Het geheim? Vaardigheden meten. Om instructie geven te verbeteren ging de SKOFV, waar De Loofhut onder valt, werken met vaardigheidsmeters. Met dit instrument kan een schooldirecteur ruim honderd verschillende vaardigheden bekijken en beoordelen tijdens een les. Van het omgaan met ongewenst gedrag tot het geven van gestructureerde uitleg. Wéér een gedetailleerd formulier dat ingevuld, besproken en gearchiveerd moet worden, het klinkt niet als het ei van Columbus. 'Dat klopt', zegt Van Oeffelt, die bij elke leraar minimaal twee keer een les bijwoonde, 'maar het werkte wel.' Bij sommige leraren kwamen uit de

lesobservaties concrete ontwikkelpunten naar voren, anderen hadden er vooral baat bij om eens in de zoveel tijd serieus met hun leidinggevende over hun vak te praten. Zo ontstond een cultuur waarin leraren kritisch naar zichzelf kijken en worden aangesproken op hun prestaties.

Van Oeffelt houdt de vinger aan de pols. Zelf zat hij bij al zijn leraren in de klas en ook intern begeleiders van SKOFV komen regelmatig langs. 'Mijn leraren hebben bijna elke maand klassenbezoek.' Niet om hen op de vingers te kijken, wel om ervoor te zorgen dat verbeteringen bekliven. 'Want anders sijpelen die als water tussen je vingers weer weg.'

Interventie 3: Scholleiders die ertoe doen & borgen van goed personeel

Iedereen móet om. Dat is kenmerkend voor de aanpak bij de drie schoolbesturen. Op alle niveaus, van leraar en intern begeleider tot schoolleider en bestuur wordt gewerkt aan hetzelfde doel, de kwaliteit van het onderwijs verbeteren. Illustratief is de training 'Scholleiders die er toe doen,' gericht op kwaliteitsverbetering door jezelf blijvend te ontwikkelen. Directeuren volgen twee jaar lang jaarlijks 5 á 6 trainingdagen (hoe stuur ik op

inhoudelijke onderwijskwaliteit?) en *coaching on the job*.

Met het eigen plan van aanpak in de hand - Wat wil je bereiken? Wat kan beter? - pendelt de schoolleider tussen theorie en praktijk. Van de ASG doen 12 scholen mee aan dit traject. Ze leren vooral hoeveel doorzettingsvermogen van de leidinggevende nodig is om te zorgen dat een ingezette verbetering blijvend is. Dat deze en vele andere inspanningen in Almere resultaat hebben, blijkt wel uit de snelle daling van het aantal zwakke scholen, van 25 begin 2011 naar 4 halverwege 2013. Maar we zijn er nog niet. Hoofd onderwijs bij Prisma Wilma Tjalsma vindt dat het rendement van de interventies nog beter verankerd moet worden. Prisma is bijvoorbeeld net als ASG begonnen met collegiale visitaties en audits, SKOFV met duurzaamheidsteams, waarbij commissies van getrainde schoolleiders andere scholen doorlichten aan de hand van een door de school zelf aangedragen onderzoeksvraag. 'Uiteindelijk moeten onze mensen zelf in staat zijn te evalueren wat wel en wat niet goed gaat.' Dit schooljaar is directeur Frank van Oeffelt begonnen op Panta Rhei, een basisschool van SKOFV. Na twee keer leidinggeven aan een zwakke school, ligt ditmaal de uitdaging in het borgen en uitbouwen van de basiskwaliteit. Maar hoe doe je dat? 'Nóóit loslaten,' stelt Tjalsma. 'Borging betekent dat je voortdurend moet inzetten op kwaliteitsverbetering. Iedereen in de organisatie moet vasthouden aan wat goed gaat en successen vergroten. Hoe? 'Door planmatig en op gezette tijden - nóóit per toeval - afspraken met elkaar te maken tijdens inhoudelijke werkbijeenkomsten. Alles wat organisatorisch is, gaat per brief, weeknotitie of mail.' Essentieel is ook dat je 'samenhang' blijft zoeken.

Tjalsma: 'Een school die moeite heeft met borging, ziet relaties niet, ervaart druk en zal het als een extra taak erbij zien.' Sturen op borging kan alleen als je laat zien wat je bedoelt. Naast een plan van aanpak is het vooral meekijken en -doen, voorbeelden geven met videobeelden, samen lessen voorbereiden, lesgeven met de deur open, elkaar helpen bij het analyseren van toetsgegevens en andere scholen bezoeken. 'Met elkaar in kleine groepjes kijken naar bijvoorbeeld Citoscores en data analyseren tijdens een datamuurvergadering: Wat waren de uitslagen? Wat zegt dat ons? Hoe is de relatie met jouw pedagogisch didactisch handelen? 'Maken schoolbestuur, directeuren, leraren en intern begeleiders zich dit soort sessies eigen, dan zijn ze goed op weg om de kwaliteit te behouden.' ■

5 vragen aan...

Gerard Roos over het vakcollege in Almere

Het 50^e vakcollege in Nederland staat straks in Almere. Vanaf schooljaar 2014-2015 kunnen leerlingen op het Almeerse Stad College twee studierichtingen kiezen: Techniek & Vakmanschap en Mens & Dienstverlening. Een aanwinst voor de school, het midden- en kleinbedrijf in Almere, maar vooral voor de leerlingen zelf. Vijf vragen aan directeur Gerard Roos.

1. Waarom een vakcollege?

'Op dit moment heerst in onze stad de opvatting dat we de beroepskeuze van jonge leerlingen zo lang mogelijk proberen uit te stellen. De vmbo's in Almere werken daarom voornamelijk volgens het intersectorale model, waarbij leerlingen met zoveel mogelijk beroepsrichtingen kennis

maken. Zinvol voor veel leerlingen, maar er zijn ook kinderen die al lang weten wat ze willen. Het vakcollege biedt voor hen uitkomst. De laatste jaren merken we dat steeds meer leerlingen naar Stad College komen omdat hier nog brede sectorprogramma's aangeboden worden, in tegenstelling tot op andere scholen in Almere. Het beroepsgerichte onderwijs dat wij aanbieden is erg populair bij een bepaalde groep leerlingen. Met het vakcollege willen we nog meer de nadruk op de beroepspraktijk leggen, ook al in de eerste leerjaren van het vmbo.'

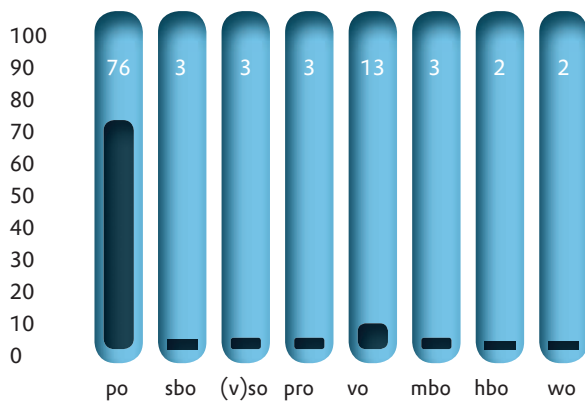
2. Wat is het grootste voordeel?

'Dat leerlingen die bijvoorbeeld op hun twaalfde al weten dat ze later de ict in willen, ook al vroeg aan een gerichte op-

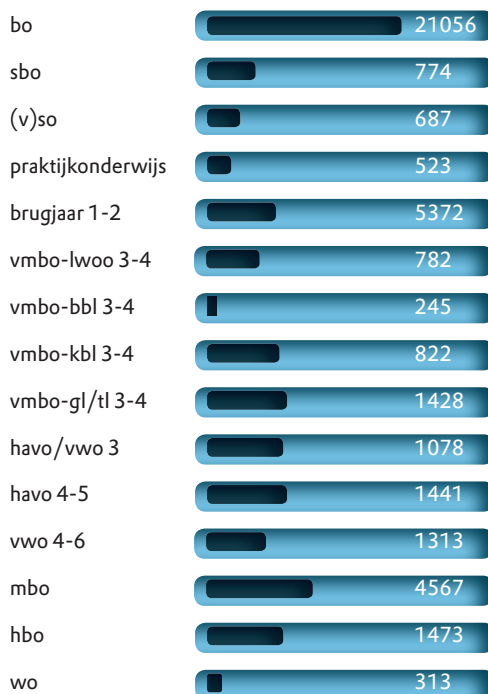
leiding kunnen beginnen. Deze jongeren doe je geen plezier met oriëntatievakken als uiterlijke verzorging, koken of groenvoorziening. Zij willen met hun passie aan de slag. Omdat we geen tijd verliezen aan oriëntatieprogramma's, kunnen onze leerlingen sneller, soms wel een jaar eerder, dan op de andere scholen hun beroepsgerichte programma afsluiten. De tijd die zo vrij komt, gebruiken ze voor verdieping of verbreding. Zo kan iemand in het vierde jaar kiezen om te investeren in een diploma met een hoger niveau of andere vakken te volgen, zodat hij of zij bredere aansluitmogelijkheden heeft. Daarnaast zorgen gemotiveerde leerlingen voor een prettige sfeer in de klas, er is minder uitval en er zijn betere studieresultaten. Niet alleen komt dit naar voren uit

Almere in cijfers

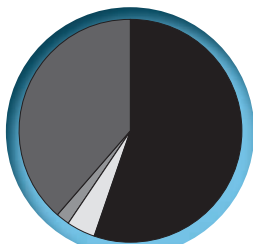
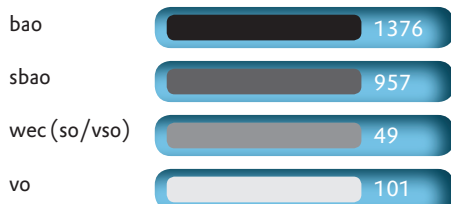
Aantal scholen:

Aantal leerlingen naar type onderwijs:

Onderwijsgeslacht personeel

Bron po/vo: DUO, peildatum 1 oktober 2012. Bron mbo/hbo/wo: scholen

Woord van de maand

Als onderdeel van de Almere leest voor-campagne hangt er maandelijks een woord-poster op verschillende locaties in Almere.

Tekst Paulien de Jong
Beeld Stad College en
Marga Tieken

onderzoeken uitgezet door het ministerie van OCW, het blijkt ook uit gesprekken met directies van de andere vakcolleges in Nederland. Mooi meegenomen is dat onze studies goed aansluiten bij de groei-sectoren van het bedrijfsleven in Almere. Succesvolle werkgevers krijgen de kans om aan voldoende goede stagiaires te komen. Een baangarantie is niet te geven, maar dat deze aansluiting onze leerlingen kansrijk maakt op de arbeidsmarkt is evident.'

3. Wat is het verschil met de oude opleiding Techniek?

'Het vakcollege start eerder met de beroepsgerichte vakken. In de eerste klas krijgen de leerlingen al een brede moderne beroepsgerichte scholing. Denk aan ict of ondernemerschap. In latere jaren

gaat de leerling zich specialiseren binnen het beroepenveld. Bij de richting Techniek & Vakmanschap zie ik dan vakken als robotica (het programmeren van een "robot"), het maken van computer-games, computergestuurde installaties in huishouding. Vanuit de oude opleidingen komen we nog wel wat metaaltechniek tegen, maar dan puur in de ondersteuning van de moderne technologie. We zijn niet de techniek van de blauwe overall en de schoenen met stalen neuzen, maar techniek met creativiteit en de witte laboratoriumjassen. Dat zal ook meisjes aanspreken. Ook op de andere afdeling Mens & Dienstverlening met sportbegeleiding, toerisme, beveiliging en commercieel, verwacht ik een evenwichtige balans in jongens en meisjes.'

4. Hoeveel leerlingen gaan de vak-opleiding volgen in 2014?

'Moeilijk te zeggen. Eerst moeten we de leraren van groep 8 goed informeren. Mijn inschatting is dat zo'n 200 tot 300 leerlingen jaarlijks voor het vakcollege kiezen.'

5. Techniek wordt vanaf 2014 verplicht op de pabo. Zijn jullie met de opleiding in gesprek?

'Op dit moment nog niet, maar gesprekken gaan ongetwijfeld komen. Zaak is nu om eerst een gebalanceerd lesprogramma op te bouwen. Is dit programma klaar, dan komt de ondersteuning en de uitvoering ter sprake. Alles in de juiste volgorde.'

Volg het blog over inrichting van het vakcollege vanaf september op www.didactiefonline.nl

Lezen tussen de oren

Hoe krijg je (voor)lezen tussen de oren van kinderen en hun ouders? Door het plaatsen van voorleesfilmmpjes op internet. Op almereleestvoor.nl lezen ouders en schoolbestuurders boekjes voor aan 0-8 jarigen. De innovatieve aanpak met filmmpjes is een inspiratiebron voor opvoeders die niet goed weten wat en hoe zij hun kinderen moeten voorlezen. Samen kijken/luisteren ze en naderhand wordt nagepraat over het verhaal. De boekjes zijn ook te leen bij de bibliotheek. Meindert Eijgenstein, voorzitter College van Bestuur van Stichting Prisma, is een van de voorlezers. Hij las 'Bezoek voor beer' voor en is enthousiast over het project. 'Een ontzettend goed initiatief. Elke schoolbestuurder

zou zich onmiddellijk moeten aanmelden. Het project leert ouders zich meer betrokken op te stellen. Als zij dagelijks met hun kind bespreken wat zij die dag op school hebben geleerd – "Wat heb je vandaag gedaan? Wat heb je geleerd? Welke woordjes heb je geleerd?" - en doorvragen: "Wat heb je geleerd? Waar heb je moeite mee? Hoe heb je gereageerd? Wat ga je morgen tegen de juf of meester zeggen?" kunnen leerlingen tot wel 15 procent meer leerrendement halen.'

'Almere leest voor' is een initiatief van de gemeente in samenwerking met schoolbesturen, bibliotheek, welzijnsorganisatie de Schoor en Stichting Lezen. Onderdeel van de campagne is

de voorleeswedstrijd die pabo-student Odin de Jong dit jaar won (meer hierover op p.16).
www.almereleestvoor.nl

Denkende leraren zijn nodig in Almere

De noodklok luidde in 2010. Vijfentwintig Almeerse scholen (30 procent) waren zwak of zeer zwak ten opzichte van 7 procent landelijk. Scholen maken nu zelf een verbeterplan. Projectleider Hans van Dael begeleidt, hoogleraar Onderwijskunde Peter Slegers onderzoekt en adviseert.

Een van de zwakke scholen was een basisschool die haar visie had veranderd. De methodes waren verdwenen en aan toetsen deden ze niet meer. 'Dat liep uit op een grote chaos. Het team hing als los zand aan elkaar,' herinnert Hans van Dael zich. Hij is partner bij adviesbureau BMC en projectleider van 'Scholen die ertoe doen!' in Almere. Bij de ene leraar was de les zeer rijk en goed gestructureerd, in een andere les hadden tien van de vijfenveertig lesminuten met leerdoelen te maken. Bij een rekenles werden inhoudelijke slagen gemist. 'Als ik er al geen touw aan vast kon knopen, dan lukt leerlingen dat ook niet.'

'Er waren scholen waar kinderen bij vier zwakke leraren in de klas kwamen'

De school kreeg een nieuwe directeur. Samen met Peter Slegers, hoogleraar Onderwijskunde bij de Universiteit van Twente en senior adviseur bij BMC, was Van Dael nauw betrokken bij het verbeteren van het onderwijs.

Met de school maakte hij een plan en gezamenlijk volgden ze de ontwikkeling. 'Dat was avontuur,' zegt Van Dael. 'Het is altijd spannend of het team en de schoolleiding de omslag kunnen maken om de school weer op de rails te krijgen.'

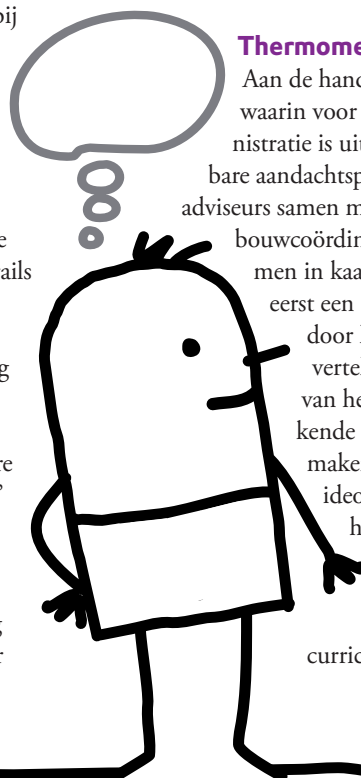
BMC hanteert een integrale aanpak, waarbij het bestuur, de schoolomgeving, experts, schoolleiding én leraren betrokken zijn bij onderwijsverbeteringen. Van Dael: 'We richten ons niet zozeer op betere opbrengsten, maar op het didactisch repertoire als betere instructie en gedifferentieerd onderwijs.' 'Indirect hopen we daarmee de leerlingprestaties omhoog te krijgen,' vult Slegers aan. 'Want: de leraar in de klas is essentieel voor de onderwijskwaliteit, dus de prioriteit ligt bij de ontwikkeling van diens pedagogisch-didactische kwaliteiten. 'Er

waren scholen waar kinderen, als ze pech hadden, in acht jaar tijd bij drie, vier zwakke leraren in de klas kwamen,' vertelt Van Dael. Dat is funest getuige de aanvulling van Slegers: 'Een school is zo sterk als de zwakste schakel. Een zwakke leraar bepaalt hoeveel leerlingen onvoldoende scores.'

Een tweede belangrijke factor voor onderwijskwaliteit is de schoolleider. Slegers: 'Een directeur is ervoor verantwoordelijk dat een leraar op de goede plek zit en zijn vak beheerst. Dat betekende soms ook dat besturen schoolleiders van scholen hebben afgehaald waar het niet goed ging.' Van Dael: 'Mogelijk werd door ons toedoen zichtbaar dat iemand niet goed functioneert. Soms kan een schoolleider dan prima op een andere school terecht, soms missen er teveel competenties en wordt afscheid genomen.'

Thermometer

Aan de hand van een 'kijkwijzer', waarin voor bijvoorbeeld klassenadministratie is uitgewerkt wat observeerbare aandachtspunten zijn, brengen de adviseurs samen met de schoolleider, ib'er en bouwcoördinator de didactische problemen in kaart. 'Je moet er als het ware eerst een thermometer induwen door klassenobservaties te doen,' vertelt Slegers. Bij de school van het natuurlijk leren betekende het dat men keuzes moest maken. Van Dael: 'Leraren zijn ideologisch bevangen, voor hen wordt zo'n concept een soort religie. Het is ontzettend moeilijk leraren dan in een methodisch curriculum te krijgen. De direc-

teur heeft knopen doorgehakt en in overleg met het team keuzes gemaakt.' Uiteindelijk zijn er elementen uit het oude concept behouden, maar wel in combinatie met methodes en lesprogramma's. Reflecteren op het eigen leerproces en betekenisvol onderwijs zijn behouden. De school had geen goede leeromgeving en de uitleg was ook niet in orde. De nadruk ligt nu op instructie samen met een strak klassenmanagement waardoor niet zoveel tijd verloren gaat. Daar is scholing door experts ingezet', verklaart hij. De adviseurs richtten zich op de directeur. Van Dael: 'Ze heeft het sterk gedaan door richting te geven aan het team door doelen te stellen, die te communiceren en te vertalen in prestatieafspraken met leraren. Bijvoorbeeld door een minder vrijblijvende klassenorganisatie af te spreken waar het accent meer op leren kwam te liggen. Als een leerling voorheen zin had in tekenen of rekenen dan ging hij dat doen, waardoor voor andere vakken soms te weinig tijd was.'

Kritisch nadenken

Een belangrijk onderdeel is de effectmeting van de verbeterplannen. 'Basisvoorwaarden als teamcohesie,

Scholen die ertoe doen

De meerjareffectmeting door hoogleraar Onderwijskunde Peter Slegers en 'Scholen die ertoe doen!' zijn onderdeel van de LEA en inmiddels LEAplus, de Lokaal Educatieve Agenda die gemeente en schoolbesturen tekenden en waarmee over een periode van vier jaar jaarlijks 2,1 miljoen in onderwijsverbetering wordt geïnvesteerd. Het doel is in 2014 geen enkele zwakke school meer te hebben in Almere. Uit de tussenrapportage bleek dat er in juli nog 4 zwakke scholen waren. Projectleider Hans van Dael en Peter Slegers zijn tevreden. 'De teruggang van zwakke scholen is in behoorlijk tempo gegaan. Het was een *eyeopener* dat je leraren in zo'n korte tijd in beweging kunt krijgen, dat ze weer trots worden op hun vak en het vertrouwen in collega's terugkrijgen.'

Op schoolniveau ziet Van Dael dat leraren hun lessen beter op orde hebben. 'De instructie en vakinhoudelijke kennis is door scholing enorm versterkt.' Slegers: 'Ook kennis over hoe je een les voorbereidt, was er niet altijd. Daar heeft de school op ons advies externe training opgezet.'

Een verbeterpunt is het differentiëren in leerlingzorg. Van Dael: 'Dat aspect verandert het langzaamst. Leraren hebben te weinig vaardigheden om te analyseren hoe kinderen leren.' Dat heeft ook te maken met bureaucratie rond analyses, plannen en evaluaties. 'Intern begeleiders zouden bijvoorbeeld meer moeten kijken hoe een kind leert in plaats van te hameren op de juiste documentatie. We ondersteunen ze daarin omdat we anders papierboeren houden, terwijl we denkende leraren nodig hebben.'

schoolleiderschap en leraarcompetenties vertalen wij in onderzoeksinstrumenten om de adviespraktijk te ondersteunen,' vertelt Slegers. 'Dat doen we door ontwikkelingen op zwakke scholen, scholen die resultaten terug zien lopen of juist een volgende stap willen maken te meten en die gegevens van de scholen binnen het project terug te geven aan scholen. Die kennis hebben ze nodig om hun onderwijs te verbeteren. Met als uiteindelijk doel dat leraren en schoolleiders hun eigen werk leren onderzoeken en kritisch nadenken over hoe ze het onderwijs kunnen verbeteren. Zo onderzocht de jonge schoolleider hoe het verbeterplan zich ontwikkelde.' Van Dael: 'Ze reflecteerde met leraren wat werkte en wat niet bij toegepaste interventies. Uiteindelijk houdt de school zelf de kwaliteit van het onderwijs in de gaten via de kijkwijzer en is deze zelf gaan toepassen in de kwaliteitszorg van de school.

De aanpak heeft zijn vruchten afgeworpen. De school heeft inmiddels op overtuigende wijze een basisarrangement van de inspectie gekregen.' ■

Samen de vloer op

Een betere onderwijskwaliteit. Dat bereik je als school niet alleen. En ook voor een doorgaande leerlijn is samenwerking een *must*. Almere kent verschillende samenwerkingsvormen die het onderwijs een impuls geven. Zo komen pabo en schoolbesturen regelmatig bij elkaar over de vloer. En ook het vmbo en bedrijfsleven weten elkaar te vinden.

Samenwerking tussen pabo en schoolbesturen

Ze heeft nooit getwijfeld of ze zich wel mocht 'bemoeien' met de lerarenopleiding. 'Op de pabo worden mijn toekomstige werknemers opgeleid, daar heb ik juist ideeën over.' Ingrid Verheggen is voorzitter van het College van Bestuur van de Almeerse Scholen Groep. Samen met andere schoolbesturen maakte ze in 2011 de eerste plannen voor intensievere samenwerking met de pabo in Almere (Windesheim Flevoland). 'Voor die tijd boden we wel stageplekken aan, maar de begeleiding van de student was vooral in handen van de pabo. En er was veel goede wil, maar nog weinig samenhang in denken. Wat is nou een goede opleiding? En hoe moet de theorie zich dan verhouden tot de praktijk? Over die vragen zijn we ons gaan buigen.' 'Goed onderwijspersoneel' is één van de speerpunten in de Lokaal Educatieve Agenda, volgens Ingrid Verheggen een geweldige impuls voor de samenwerking.

Opleiden in de school

'Wij geven studenten de gelegenheid te leren in de praktijk waardoor leren en werken hand in hand gaan. Naar verhouding wordt nu méér opgeleid in de (stage)school. De pabo geeft de theoretische kaders.' Docent aan de pabo Loes van Wessum licht toe: 'Nu ligt een deel van de verantwoordelijkheid voor het opleiden ook daadwerkelijk bij de school. De pabo traint daarvoor leraren om mentor of schoolopleider te worden, binnen de basisschool. We merken dat deze werkwijze de band tussen studenten en scholen versterkt. De pabo geeft werk uit handen, de leraren worden hier niet voor betaald, maar wel geschoold op onze kosten. Gedeelde verantwoordelijkheid dus.' Ingrid Verheggen: 'Het levert ons studenten op die goed zijn toegerust voor de schoolpraktijk van vandaag. De meesten willen na hun studie verschrikkelijk graag blijven. Probleem is nu wel dat er te weinig banen zijn.'

ET 140 6077

ET 140 6077

Efficiënt samenwerken tussen gemeente en schoolbestuur

5 Gouden Tips

1 Beperk het aantal ambtenaren tot een paar contactpersonen met een integrale portefeuille en herkenbare maar afgebakende beslissingsbevoegdheid. *Meindert Eijgenstein, College van Bestuur Prisma, Stichting voor Christelijk onderwijs in Almere.*

2 Formuleer duidelijke doelen. De gemeente is er als 'facilitator' voor de samenwerking en ter ondersteuning van besturen om ze te helpen de doelstellingen te realiseren. *Koen Oosterbaan, Voorzitter College van Bestuur Stichting Katholiek Onderwijs Flevoland en Veluwe.*

3 Durf elkaar aan te spreken op kwaliteit en leg de lat hoog. De gedachte: 'als we allemaal ons best doen, komt het wel goed',

klopt niet. Het resultaat telt, niet de inspanning. *Ingrid Verheggen, Voorzitter College van Bestuur Almeerse Scholen Groep.*

4 Wees transparant over resultaten en geldstromen. Blijf met elkaar in gesprek; ga niet via de pers proefballonnetjes oplaten. *Sandra van Rijnbach, Directeur-Bestuurder Het Bakken Almere, stichting voor interconfessioneel voortgezet onderwijs.*

5 Geld helpt. Met extra financiële middelen vanuit de gemeente kun je schoolbestuurlijke geldstromen beïnvloeden in de richting van de gezamenlijke visie. *René Peeters, wethouder jeugd, onderwijs en sport, Almere*

Marlon Dijkstra, 16 jaar
Trinitas Gymnasium

Comakerships

De wisselwerking tussen theorie en praktijk krijgt ook vorm in de zogenaamde *Comakerships*. Studenten doen praktijkgericht onderzoek, waarbij de vraag van hun school centraal staat. Van Wessum: 'Zo brengen zij een onderzoekscultuur de scholen binnen.' 'Essentieel, meent ook Ingrid Verheggen: 'Leren gaat je hele leven door, dat geldt net zo goed voor het zittende personeel.' Loes van Wessum: 'Op bestuurlijk niveau spreken we over het beroepsprofiel en daarvoor benodigde professionalisering. Wat maakt iemand startbekwaam? Wat is nodig om iemand "meer bekwaam" te maken en hoe zorgen we voor

excellente leraren en andere personeelsleden?' Voor leraren, taal- en rekencoördinatoren en intern begeleiders ontwikkelt de pabo samen met de schoolbesturen een professionaliseringsaanbod op maat, ook voor zittende docenten. Daarbij biedt de pabo diverse post-hbo en masteropleidingen SEN (Special Educational Needs en MLI Master Learning & Innovation) aan. Ingrid Verheggen: 'Bij alle afspraken die we maken is het belangrijk dat we elkaar durven aanspreken op kwaliteit. De pabo laat het weten als een stagiair niet goed wordt begeleid. Wij vertellen het de pabo als die een stagiair levert die tekort schiet.' Loes van Wessum: 'Ja, die open cultuur is heel belangrijk. En wat helemaal bepalend is voor een goede samenwerking, is de vraag of je elkaar écht nodig hebt. *It takes a village to raise a child*. Een pabo of een schoolbestuur kan dat niet alleen.'

Samenwerking tussen scholen en bedrijfsleven: Almere on stage

Gaat het bij de pabo en basisscholen nog om uitwisseling tussen theorie en praktijk; voor het vmbo ligt 'de praktijk' buiten de deur: het bedrijfsleven. Komend voorjaar beleeft het beroepenfeest Almere on Stage voor klas 2 en 3 van het vmbo, zijn vijfde editie. Tijdens deze 'beursvloer', maken duizend leerlingen

kennis met 250 professionals van 175 verschillende Almeerse bedrijven. Initiatiefnemers zijn de VMBO decanenkring Almere en gemeente Almere. Projectleider Inge Kirsten, decaan vmbo op het Buitenhout College, haalde dit landelijke concept naar Almere: 'Het doel is leerlingen een goed beroepsbeeld meegeven. Ze moeten al zo jong keuzes maken. Als je dan geen idee hebt wat de maatschappij te bieden heeft, wordt het lastig.' Dus praten leerlingen met professionals en maken zij - als het matcht - een vervolgspraak voor de 'Doe Dag' twee weken later. Dan nemen ze bij drie bedrijven een kijkje in de praktijk.

Aan de afspraak houden

Het klinkt simpel, maar het was 'ongelooflijk netwerken' om de beursvloer gevuld te krijgen. Inge Kirsten: 'Het was voor ons erg zoeken naar de juiste ingangen. Gelukkig zitten in het organiserend stageteam inmiddels vertegenwoordigers uit alle sectoren - met ieder hun eigen netwerk. Lastig was ook dat scholen en bedrijven een andere taal spreken. Wij denken kindgericht. Dat willen bedrijven op zich ook wel, maar ze zijn toch zakelijker en willen weten: wat gaan we doen en wat is nodig? Daar kunnen wij nog wat van leren! Voor een goede samenwerking is het ook belangrijk dat leerlingen zich aan afspraken houden. Bedrijven investeren tijd in hen, dan kun je niet op het laatste moment je bezoek afzeggen. Bijzonder is dat bedrijven nu ook onze scholen binnenkomen. Tijdens de voorlichtingsavond vertellen we hen daar over de belevingswereld van onze leerlingen, en hoe ze hen kunnen uitdagen.'

Vmbo is de toekomst

Hong Man, goudsmid, stond ook al twee keer op de beursvloer. Ze werkt bij juwelier Hans Luijer in Weesp en heeft een eigen bedrijf als sieradenontwerper, SH Design. 'Mijn beroep combineert techniek en creativiteit. Leerlingen hebben vaak geen idee, denken dat ik een soort hoefsmid ben. Toch was ik verbaasd over hun enthousiasme. Mijn workshop tijdens de Doe-Dag duurde tot 4 uur, maar ze bleven veel langer.' Op de beursvloer miste Hong Man wel andere kleine vaklieden zoals loodgieters, elektriciens of schoenmakers. Inge Kirsten: 'Knelpunt is inderdaad dat bedrijven door de recessie weinig tijd hebben, zeker de kleine zelfstandigen waar we er juist veel van hebben in Almere. Meedoen is een vorm van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Bedrijven zien niet direct resultaat op de korte termijn.' Hong Man: 'Toch zijn die vmbo-leerlingen wel de toekomst, ook van je eigen vak. Daarom ben ik er maar dapper gaan staan, om mijn ambacht te vertegenwoordigen.' ■

'Er was al snel een klik'

Pabostudent Odin de Jong liep stage op verschillende basisscholen in de stad. Begin dit jaar werd hij bekroond als 'beste voorlezer van Almere 2013'. Van zijn mentor Debbie van Oeveren kreeg hij alle ruimte om zélf zijn plek te vinden voor de klas.

Hij mag dan de titel 'beste voorlezer van Almere' dragen, op oecumenische basisschool De Optimist is hij nog altijd gewoon 'meester Odin'. Nou ja, gewoon? Op een school met alleen vrouwelijke leraren val je wel op als man. Van september 2011 tot februari 2012 liep Odin de Jong (21) – toen derdejaars – stage in groep 7, de klas van Debbie van Oeveren. 'In die paar maanden met haar als mentor heb ik méér geleerd dan in de twee jaar daarvoor.'

Debbie: 'Een man in het basisonderwijs, hoe fijn!, dacht ik toen ik Odin zag. De meeste kinderen hadden nog nooit een meester gehad.'

Debbie van Oeveren: 'Odin's enthousiasme werkt aanstekelijk. Zijn stage voelde voor mij meer als een samenwerking.'

Odin: 'Kinderen reageren toch anders op mij, vooral jongens. Zij voelen zich door mij soms net iets beter begrepen en praten met mij eerder over motorsport of dat ene doelpunt van Robben in de 89ste minuut. Ik denk dat het voor jongens ook makkelijker is zich kwetsbaar op te stellen tegenover een "gelijke in sekse".'

Debbie: 'Er was al snel een klik. Tussen Odin en de groep en tussen Odin en mij. Hij is een vrolijke, gemoedelijke jongen.'

Odin: 'De manier waarop Debbie lesgeeft en met kinderen omgaat is uniek. Ze gaf mij veel nieuwe inzichten. Zij maakte bijvoorbeeld moeiteloos de overgang van een geintje naar weer serieus aan het werk gaan. Mij lukte dat totaal niet, ik wilde té aardig gevonden worden.'

Debbie: 'Als je kinderen één vinger geeft, moet je als leraar voorkomen dat ze je hele hand nemen.'

Odin: 'Later viel ook bij mij het kwartje: ik moest durven laten zien dat ik de leiding nam in de klas. Debbie liet mij dit zélf ontdekken, ze gaf mij de ruimte om fouten te maken.'

Debbie: 'Ik stimuleerde Odin vooral op zoek te gaan naar zichzelf, naar wat voor hém werkte. Natuurlijk kon Odin bij mij wat trucjes afkijken, maar je houdt het niet vol om je leven lang een rol te spelen voor de klas.'

Odin: 'Nee, dat brak mij op.'

Debbie: "'Ga daar staan als Odin", zei ik dus. Je moet authentiek zijn, kinderen merken dat. Uiteindelijk is het een kwestie van wederzijds respect: als je dat kunt realiseren in een groep, dan krijg je de boel op de rit.'

Odin: 'En wordt het verschrikkelijk leuk om les te geven.'

Debbie: 'Zijn enthousiasme werkt aanstekelijk. Zijn stage voelde voor mij meer als een "samenwerking". Ik leerde ook van zijn creativiteit. Hij leukte een saai dictee op door ieder kind een grappige zin te laten maken met één van de dertig dicteewoorden. En hij heeft de gave om echt contact te maken met kinderen. Daarom ben ik ook zo blij dat hij besloten heeft zijn studie toch af te maken.'

Odin: 'Dat was nog even spannend, ja. Na mijn derde jaar ben ik een jaar gestopt. Het lukte mij maar niet de verplichte 8 te halen voor de rekentoets. Ik was even klaar met de pabo. Maar toen won ik die voorleeswedstrijd en kwam ik als "voorleesambassadeur" ook weer op mijn eerdere stagescholen. "Meester Odin!" hoorde ik dan enthousiast. Dat gaf het zetje dat ik nodig had.' ■